

Mødet i Tømmerkroen den 15. oktober 1871

VED WILLY MARKVAD

Forløberen for Socialdemokratiet, »Den Internationale Arbejderforening for Danmark«, blev stiftet på et møde i Tømmerkroen, Adelgade 27, den 15. oktober 1871. Ugebladet Socialisten bragte i nr. 15, lørdag den 21. oktober, et kort referat af mødet, hvori man kun nævnte, hvem der blev valgt til formænd for sektionerne.

Politiet var imidlertid meget stærkt interesseret i denne forenings fremkomst og man fulgte på nærmeste hold, hvad der skete. Til mødet i Tømmerkroen havde man således sendt en betjent, der skulle referere, hvad der skete, og i Landsarkivet for Sjælland m. m. ligger en rapport herom i Politidirektørens Arkiv under »Journalistsagen«. Rapportens retskrivning og tegnsætning er bibeholdt.

RAPPORT

MANDAGEN DEN 16 de OCTOBER 1871

Politibetjent No. 157 Larsens Rapport angaaende Foreningen »Internationale«s Møde på Tømmerstudeherberget.

Efterat der i Bladet »Socialisten« saavel som ved trykte Løbesedler var udgaaet Indbydelse til Medlemmerne af Foreningen »Internationale« om, at give Møde på Tømmerstuden Herberg i Adelgade, saaledes, at Medlemmerne af de forskjellige Arbeidsfag samledes særskildt til visse Klokkeslete for efter deres Haandteringer at inddeles i Sektioner, blev saadanne Møder igaareftermiddags afholdt, hvorved Undertegnede ifølge Ordre var tilstede og hvorom jeg skal tillade mig at indberette som følger:

Tilstede under alle Møderne var »Socialistens« Udgiver

Brix samt de ved tidligere Møder omtalte Poul Geleff, M. A. Sommer og tildels Student Jensen og blev til samtlige Mødende strax leveret et Exemplar af trykte Love, hvoraf et følger hoslagt og hvorefter blandt Andet skulde foretages Valg af Formand i de forskjellige Sektioner, hvorom allerede med Indbydelsen var averteret. Antallet af Sektionsformænd skulde rette sig efter Antallet af Medlemmerne, nemlig skulde der vælges een Formand for hver 50 Medlemmer. Deres Forretninger indeholdes i lovene, der er affattet i 20 Artikler.

Møderne vare bestemte at afholdes i følgende Orden:

- Kl. 4 Snedkere og Stolemagere
- Kl. 5 Murere og Tømrere
- Kl. 6 Skrædere
- Kl. 7 Smede, Mekanikere og Formere
- Kl. 8 Medlemmer af blandede Haandteringer,

hvilken Orden ogsaa nogenlunde blev fulgt, idet enhver kun blev indladt på Adgangskort som viste Sektionen hvortil han hørte. Sektionsmøderne holdtes i et særligt Lokale, medens Medlemmerne forøvrigt adspredte sig i Beværtningslokalerne.

Første Møde aabnedes omtr. Kl 4½ af Snedkere og Stolemagere, hvilken Sektion har flest Medlemmer, men dog kun var repræsenteret af omtr. 150 Tilstedeværende, som da udvalgte 5 Formænd, nemlig:

Snedkersvendene Gersky, Kühl, Lünell, Andersen og Berg, hvilken Sidste er bekjendt som Taler ved Mødet i Dandselokalet »Phoenix«.

Af Murere og Tømrere var omtr. 20 Medlemmer tilstede og for Sektionen valgtes ikkun en Formand, nemlig Murersvend Sørensen.

I dette Møde holdt en Murersvend Grøn en Tale, idet han i en meget exalteret Sindsstemning opfordrede til at styrte Redacteur Rimestad, der nu, efterat have faaet »Noget i Knap-hullet« ikke bryder sig om Arbejderne af hvem han dog lever, og fraraadede Taleren de Tilstedeværende at holde »Dags

Telegrafens«. Derefter talte Sommer om Sammenhold iblandt Arbejderne og om at danne Strikkefond.

I det derpaa følgende Møde, for Skrædere, var omtr. 20 Medlemmer tilstede, disse valgte til Formand for Sektionen en Skrædersvend ved Navn Jørgensen.

Dernæst holdtes Møde af Smede, Mekanikere og Formere omtr. 100 i Tallet og valgte disse til Formand for deres Sektion, Smedesvend Lundbek og Mekanikus Rasmussen, begge bekendte for deres Foredrag i den omtalte Forsamling i Dandse-lokalet »Phoenix«.

Efterat de havde takket for Valget, talte Rasmussen og fremhævede, at det ikke var Kapitalisternes Penge at Arbejderne ville have, men kun saameget som muligt for deres Arbeide; om den i Dags Telegrafens af en Arbejder for Fabrikkerne Burmeister og Wain, ved Navn Korfitzen samt 11 andre Arbeidere indrykkede Annonce, udtalte han sin Misbilligelse og yttrede, at det var jammerligt at kun 12 af de paa Fabrikken beskæftigede 1000 Arbeidere havde forsøgt at hævde Fabrik-kens Ære.

Lundbek bad dernæst de Mødende at overholde Foreningens Love, for derved at lette Arbeidet for Sektionsformændene.

Endelig mødte den saakaldte blandede Sektion i et Antal af omtr. 150 Medlemmer, som valgte fire Sektionsformænd, nemlig Skomagersvendene Andersen og Lauritzen samt Kjøbmand Mundberg og Kortmaler Petersen.

Derefter talte Sommer atter om Sammenhold mellem Arbejderne og opfordrede til at virke hen til at faae Mænd valgte der ville tale Arbejdernes Sag, da dette vilde faae væsentlig Indflydelse paa Arbejdernes fremtidige Stilling i Samfundet. Grunden hvorfor Kapitalisterne traadte Arbejderne under Fødder var fordi disse vare uoplyste, men han håbede ved fælles Samvirken, at det ikke vilde vare længe før den danske Arbejder, der ikke liig den franske Almuebefolkning var hildet i Geistlighedens Stænder, vilde være istand til at give sine Børn en Opdragelse der vilde gjøre det muligt for disse at staa paa samme Trin i Samfundet som Kapitalisternes.

Dernæst tog Murer Grøn atter Ordet og viste hen til, at den danske Bonde for 70 Aar siden maatte ride paa Træhesten, undertrykkede af Grever og Baroner, nu derimod kørte han i Wienervogn og havde Mænd i Rigsdagen der talte hans Sag og blandt disse vilde han (Grøn) navnlig fremhæve en Mand J. A. Hansen der havde talt Bondens Sag og altid været beredt til at tale for Menigmanden. Arbejderne maatte nu ogsaa see at faa saadanne Mænd der vilde tale deres Sag, da Rimestad ikke mere egnede sig dertil, eftersom han kun, som kastet ud af sit Embede som Skolelærer, udelukkende levede af Arbejderne og Intet foretog sig for dem naar de sagde til ham, men hængte på offentlige Pladser og lod sig traktere af Kapitalisterne for at tale deres Sag.

Taleren opfordrede igjen til, ikke at holde »Dags Telegraf« men træde og spytte paa dette Blad; han anbefalede »Nyt Aftenblad« og »Dagens Nyheder«, navnlig det første som Vaabenbrødrenes Organ. Han sluttede med, at han var løs og ledig og vilde ofre sig for den gode Sag som han blev vundet for.

Endelig talte Sporvognsconducteur af det Kjøbenhavnske Sporveisselskab Jacobsen, om, at det var kun 2 Maaneder siden han indbød til det første socialistiske Møde paa Frederiksberg og om at Sagen havde fundet en saa kraftig Tilslutning. Hvad der havde fremkaldt Arbeidsstandsningen for Burmeister og Wain var kun en Spekulation af Fabrikherrene for at komme Arbejderne i Forkjøbet. Han bad Arbejderne om at slutte sig sammen og holde fast, enhver i sin Stilling, han maatte i sin taale mange skulende Blikke af Kapitalisterne, men det generede ham ikke og Ingen maatte vise dem svage.

Efterat dernæst var udbragt et Leve for Brix og for de forskellige Talere sluttedes Forhandlingerne Kl. 9.

Det bedes bemærket, at ved Begyndelsen af hvert Møde opfordrede Brix til at vælge paalidelige Mænd til Sektionsformænd og bleve disse valgte med Haandsoprækning, efterat de Mødende indbyrdes havde talt imellem dem om hvem de skulle foreslaae og hvorved Forslag da gjordes enten af Brix eller en af Medlemmerne og hvorefter de snart vare enige om Valget.

Efter Valgene gjorde Brix opmærksom paa Artikkel 14 i Forningens Love som Formanden særlig maatte gjøre dem bekendt med til Iagttagelse. Ved Slutningen af Møderne udbragte Brix et Leve for »Internationale«, hvilket Hverv student Jensen paatog sig da Skrædernes Møde var endt.

Der forefaldt ingensomhelst Brud paa den offentlige Orden.

Larsen

Polth. No. 157

Internationale eller Den Internationale Arbejderforening for Danmark, som var foreningens formelle navn, var resultatet af en lang historisk proces, der er omtalt i artiklen Arbejderforeninger i Danmark 1848-1871 (s. 7-45). Det er endnu ikke præcist fastslået, hvorfra Pio fik ideen til denne organisationsform, men det er sandsynligt, at de engelske Trade Unions, som han omtaler i Socialistiske Blade II, har haft en vis betydning ved udformningen.

Tømmerkroen var en del af Tømrersvendenes Herberge i Adelgade. Ejendommen her var købt af Tømrersvendelavet i slutningen af 1770 og bestod ved købet af forhus, sidehus og tværhus samt et haveanlæg, hvor der tidligere havde ligget et værtshus med navnet »Den forkerte Verden«. Selve Tømmerkroen blev først anlagt da bagbygningen blev opført i 1851. I denne bygning fandtes tillige Hustømrerforeningens kontorer og »Amtssalen« hvor en række møder, bl. a. det stiftende møde i Internationale, blev holdt.

Brix og Geleff var medlemmer af Internationales bestyrelse, M. A. Sommer var egentlig missionær, men havde sluttet sig til Internationale. Pio fik ham senere tvunget ud på grund af hans religiøse agitationsform. Den nævnte student Jensen er ikke identificeret.

Redaktør Rimestad, der omtales af murersvend Grøn, var redaktør af Dags Telegraf og tillige formand for Arbejderforeningen af 1860 og redaktør af foreningsbladet.

Sporvognskonduktør Jacobsen var spion for politiet, til hvem

han skrev indberetninger om de forskellige møder mærket »40«. Han blev afsløret i foråret 1872 og flygtede i april til Brasilien.

I august 1873 opløstes Internationale, efter at højesteret havde afsagt sin dom over Pio, Brix og Geleff. Snedker Pihl forsøgte at videreføre foreningen under navnet Den demokratiske Arbejderforening, men uden synderligt held. Bedre gik det med starten af fagforeninger, der i 1874 oprettede en fagforeningernes Centralbestyrelse. Socialdemokratisk Forbund, der blev den første egentlige politiske organisation, oprettedes i 1878.